IN DE SERIE
GROTE ORKESTEN I

ntr: Zaterdag Matinee
grenzeloos nieuwsgierig

31 OKTOBER 2026 | 14.15-16.30 UUR

Oosterse klanken van **Sheherazade & Darvishi**

Radio Filharmonisch Orkest
Elena Schwarz dirigent
Kian Soltani cello
Nicolas Altstaedt cello

69
In de Spiegel:
toelichting
Frederike Berntsen
Spiegelzaal
13.40-14.05 u

Aftab Darvishi 1987
In Absence, voor cello en orkest (2026)
WERELDPREMIÈRE, opdrachtwerk van NTR ZaterdagMatinee en Cello Biënnale, tot stand gekomen met steun van het Fonds Podiumkunsten
1. You fall there, I break here
2. I don't remember war, but war remembers me
3. Silence carries your name
Kian Soltani, cello

Witold Lutosławski 1913-1994
Celloconcert (1970)
• Introduction – Four Episodes – Cantilena – Finale
Nicolas Altstaedt, cello

pauze

Nikolaj Rimski-Korsakov 1844-1908
Sheherazade (1888), symfonische suite
• Largo e maestoso – Allegro non troppo
• Lento – Andantino – Allegro molto - Con moto
• Andantino quasi allegretto – Pochissimo più mosso – Come prima – Pochissimo più animato
• Allegro molto – Vivo – Allegro non troppo maestoso

Dit programma is tot stand gekomen i.s.m. de Cello Biënnale.
De werken van Aftab Darvishi en Witold Lutosławski worden ook in dat kader uitgevoerd: zondag 1 november - Muziekgebouw aan 't IJ, 15.00 uur.

Oosterse klanken
van **Sheherazade & Darvishi**

Dit oosters getint concert opent met de wereldpremière van *In Absence*, een nieuw celloconcert van de Iraanse componiste Aftab Darvishi. Na een pianostudie in haar geboortestad Teheran studeerde zij compositie in Amsterdam en Den Haag. Haar werk staat op de lessenaar van de Oostenrijks-Iraanse cellist Kian Soltani. Collegacellist Nicolas Altstaedt, Duits-Frans, wijdt zich aan het *Celloconcert* van de Poolse componist Witold Lutosławski. Die droeg dit werk op aan de Russische meestercellist Rostropovitsj. Van Nikolaj Rimski-Korsakov gaat de geliefde orkestsuite *Sheherazade*, geïnspireerd op de beroemde *Sprookjes van duizend-en één-nacht*. Een raamvertelling met Arabische en Egyptische elementen.

Aftab Darvishi

Afwezigheid en gemis kunnen vele vormen aannemen, benadrukt Aftab Darvishi. De Iraanse componiste kwam in 2010 naar Nederland om haar muziekstudie voort te zetten. Ze woont tegenwoordig in Rotterdam. Haar wortels en de afstand met haar familie sijpelen weliswaar door in haar composities, maar haar gloednieuwe celloconcert *In Absence* heeft welbeschouwd een bredere thematiek.
'Afwezigheid kan in alle fases van het leven ervaren worden', zegt Darvishi aan de telefoon. 'Bovendien kan dit woord voor iedereen iets anders betekenen. Zelfs als de ander fysiek aanwezig is, kan een gevoel van afwezigheid ontstaan, bijvoorbeeld in een relatie die niet werkt. Ik laat daarom graag de interpretatie van de titel open. In mijn geval speelt de onzekerheid over het lot van mijn naasten in Iran een belangrijke rol, maar het lukte me tot nu toe wel om ze twee keer per jaar te bezoeken.'

Een andere associatie met haar land van herkomst betreft de solist. Aftab Darvishi wist van meet af aan dat de Oostenrijks-Iraanse cellist Kian Soltani haar nieuwe werk ten doop zou houden. 'Kian is een visionaire musicus met een brede belangstelling', stelt ze opgetogen. 'Onze gesprekken tijdens het compositieproces gingen niet alleen over technische aspecten, maar ook over het concept van dit nieuwe werk. En ik voelde me helemaal vrij om allerlei versieringen op te schrijven, aangezien Kian daar raad mee weet dankzij zijn grondige kennis van de Iraanse muziek.'

Met een eerste solocadens aan het begin (net als in het *Celloconcert* van Lutosławski) en een tweede aan het eind creëert Darvishi een omlijsting waarbinnen contrasten in textuur en in karakter zich ontvouwen, net als in andere recente composities van haar. Ook kenmerkend voor haar aanpak is de verwijzing naar andere kunstvormen, in dit geval het werk van beeldend kunstenaar Krzysztof Wodiczko in het middendeel. De orkestbezetting blijft puur westers, al overwoog de componiste even om oosterse percussie aan het instrumentarium toe te voegen.
Op de volgende pagina de toelichting die Aftab Darvishi zelf over *In Absence* heeft geschreven.

Aftab Darvishi

'Kian is een visionaire musicus met een brede belangstelling.' – Aftab Darvishi

‘Sommige namen, sommige vormen van afwezigheid en sommige vormen van liefde reizen met ons mee en worden in stilte door de tijd gedragen.’ – Aftab Darvishi

Aftab Darvishi - In Absence

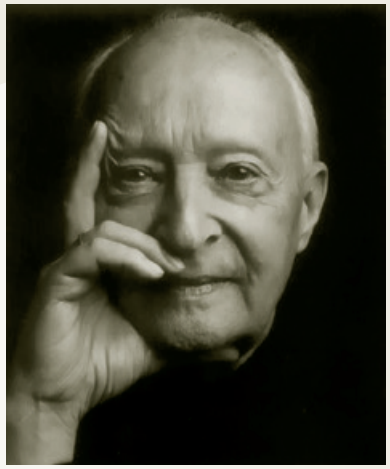
Ik ben geboren in 1987, tijdens het laatste jaar van de Iran-Irak-oorlog. Ik heb geen herinnering aan die oorlog, en toch groeide ik op omringd door de sporen ervan: in verhalen, in stiltes en in de levens van degenen die de gevolgen ervan droegen. Tijdens het componeren van dit concert maakte Iran opnieuw een periode door van veertig dagen van oorlog, staakt-het-vuren en een langdurige afsluiting van het internet. Vanuit Nederland volgde ik de gebeurtenissen op afstand, waarbij ik vaak geen contact kon krijgen met familie en vrienden. Zoals veel Iraniërs in het buitenland ervoer ik een voortdurende spanning tussen fysieke veiligheid en emotionele betrokkenheid elders. Wat me in die maanden het sterkst bijbleef, was een gevoel van afwezigheid. Dit concert is uit dat gevoel voortgekomen.
Het eerste deel opent met een cellocadens, geïnspireerd door de melodische taal en versieringen van de Iraanse muziek. Vanuit deze solo komt geleidelijk het orkest naar voren. De titel ‘Jij valt daar, ik breek hier’ weerspiegelt de ervaring van afstand en kwetsbaarheid en is geïnspireerd op een leus die tijdens de protesten in Iran te horen was: ‘Jij wordt daar neergeschoten, ik sterf hier.’
Het tweede deel opent abrupt en brengt een intense, donkerder sfeer met zich mee, waarbij het slagwerk prominenter aanwezig is dan voorheen. De titel – ‘Ik herinner me de oorlog niet, maar de oorlog herinnert zich mij’ – is ontleend aan een uitspraak van de kunstenaar Krzysztof Wodiczko, wiens werk ik tegenkwam tijdens een bezoek aan het Museum of Modern Art in New York in 2025. De zin bleef me bij, lang nadat ik het museum had verlaten. Hoewel ik niet fysiek aanwezig was tijdens de recente oorlog in Iran, leerde ik tijdens het componeren van dit concert dat afstand niet beschermt tegen angst. Angst voor afwezigheid, angst voor verlies, zelfs als je fysiek veilig bent.
Het derde deel is sfeervoller, zachter en kwetsbaarder. De cello-solo’s aan het begin (deel één) en aan het slot (deel drie) vormen als het ware haakjes die het hele concert omsluiten. De titel ‘Stilte draagt jouw naam’ verwijst naar wat er achterblijft. Het geweld mag dan voorbij zijn, sommige ervaringen laten ons niet los. Ze nestelen zich in ons lichaam, worden deel van onze relaties en blijven bepalen hoe we ons door de wereld bewegen. Tegelijkertijd gaat dit werk ook over veerkracht. Zelfs na verlies blijft het leven zich een toekomst voorstellen en redenen vinden om verder te gaan. Sommige namen, sommige vormen van afwezigheid en sommige vormen van liefde reizen met ons mee en worden in stilte door de tijd gedragen.
Bij die hoop eindigt dit stuk.

Aftab Darvishi

Witold Lutosławski - Celloconcert

In de meeste soloconcerten reiken solist en orkest elkaar de hand. Ze voeren een geanimeerde dialoog, wisselen op respectvolle wijze muzikale ideeën uit of sporen elkaar licht plagerig aan tot meer virtuositeit. In zijn *Celloconcert* uit 1970 lapt Witold Lutosławski deze ongeschreven regel aan zijn laars. Bij hem draait het om een heftige confrontatie tussen de eenzame cellist en de orkestmusici. Met name de trompettisten onderbreken steeds de solist met dreigende klanken.
Of de Poolse componist daarbij politieke bijbedoelingen had, blijft in het ongewisse. Vast staat dat hij dit werk twee jaar na de Praagse lente schreef voor meestercellist Mstislav Rostropovitsj, een geëngageerd kunstenaar die op gespannen voet leefde met het Sovjet-regime en een jaar na de eerste uitvoering in Londen een uitreisverbod zou krijgen.
Na een uitgebreide openingscadens van de solist en een eerste woede-uitbarsting van de trompetten klinken eerst vier episoden waarin de cellist zowaar een harmonieuze dialoog aangaat met de orkestsecties die wel bereid zijn tot samenwerking. Elke episode eindigt met een terechtwijzing door koperblazers. Bij wijze van langzaam deel zet de solist een cantilène in, ondersteund door enkele contrabassen en vervolgens door steeds meer strijkers. Na deze zangerige adempauze herneemt het orkest brutaal het initiatief. De solist moet een tijdje zwijgen, maar biedt op moedige wijze weerstand aan het ontketende orkest en krijgt zelfs het laatste woord.

Witold Lutosławski

Lutosławski gedraagt zich hier niet alleen als een componist, maar ook als een theatermaker die zonder expliciet narratief karakterschetsen tekent en momenten van spanning en van (relatieve) ontspanning afwisselt. In de openingscadens vermeldt hij concrete aanwijzingen als 'onverschillig', 'een beetje buffo maar met elegantie' en 'krijgshaftig'.
Er is nog een dramaturgische laag in het spel: net als in eerdere werken zoals *Jeux Vénitiens* (1961) past Lutosławski avant-garde technieken toe door af en toe een zekere mate van tempovrijheid aan de individuele uitvoerenden te gunnen. Zulke passages, door de dirigent aangekondigd met een neerwaartse handbeweging, klinken in elke uitvoering anders. Al met al brengt Lutosławski in zijn *Celloconcert* een hoogst eigenzinnig eerbetoon aan een eeuwenoud genre.

Nikolaj Rimski-Korsakov door Ilja Repin (1893)

Rimski-Korsakov - Sheherazade

Met drie orkestwerken uit de jaren 1887-1888 vestigde Nikolaj Rimski-Korsakov zijn reputatie van begenadigd orkestrator. De beroemdste van deze composities is de vierdelige symfonische suite *Sheherazade*, geïnspireerd op de sprookjesverzameling *Duizend-en-één-nacht*. Dat de componist voor de neutrale term 'symfonische suite' koos, en niet voor de programmatische aanduiding 'symfonisch gedicht', komt kennelijk door zijn wens om in plaats van een gedetailleerd verhaal de zuiver muzikale transformatie en ontwikkeling van thema's centraal te stellen. In zijn memoires benadrukt Rimski-Korsakov dat *Sheherazade* geen leidmotieven bevat (korte motieven die steeds naar dezelfde persoon of gebeurtenis verwijzen). Hij schrijft dat de belangrijkste muzikale motieven 'elke keer onder verschillende kleuren, vormen en stemmingen' weer kunnen verschijnen en zodoende naar 'verschillende voorstellingen, handelingen en beelden' verwijzen.

Programmaboekje met een scène uit het ballet *Sheherazade* van choreograaf Michel Fokine op delen uit Rimski-Korsakovs orkestsuite

Twee van deze motieven hebben wel een bijzondere betekenis. In de openingsmaten klinkt het zware, sonore thema van de wrede sultan Sjahriaar, die elke nieuwe echtgenote al na één nacht laat vermoorden. Vijf betoverende akkoorden van de houtblazers monden vervolgens uit in een sierlijke arabesk van de soloviool, die met ondersteuning van de harp de moedige Sheherazade portretteert. Deze jonge vrouw, verteerd door zoveel onrecht, vat de moed op om met de sultan te trouwen. Ze weet zichzelf in leven te houden door elke ochtend haar vertelling met een *cliffhanger* te onderbreken. Haar motief besluit ook de compositie in een verwijzing naar de raamvertelling in de literaire bron.
Behalve personages speelt ook de zee een belangrijke rol in *Sheherazade*. Dit blijkt mede uit de deeltitels die Rimski-Korsakov op voorspraak van zijn voormalige student Anatoli Ljadov in de partituur opnam (en later weer verwijderde). Het eerste deel gaat over de reizen van Sinbad de zeeman. Dit onderwerp was een kolfje naar de hand van de componist, die zelf als jonge marineofficier bijna drie jaar lang een wereldreis op zee maakte. In het vierde deel komt ook de zee aan bod, deze keer in een stormachtige context en met een schipbreuk tot gevolg.
Het tweede en derde deel zijn buitengewoon sfeervol, maar verwijzen niet naar precieze gebeurtenissen. In het tweede deel draait de muziek om een niet nader genoemde kalenderprins, wellicht een derwisj, met een aangenaam schommelend thema dat de solofagot als eerste presenteert. Hoofdzaak van het derde deel is de liefde, aan de hand van een prins en een prinses met elk een eigen thema. Al deze enigszins vage onderwerpen zijn vooral een prima aanleiding voor betoverende melodieën en klankkleuren.

Michel Khalifa

Uitvoerenden

Elena Schwarz | dirigent

- Zwitsers-Australische dirigente
- groot pleitbezorger van nieuwe muziek
- werkt met o.a. BBC Philharmonic, WDR Sinfonieorchester en ensembles als MusikFabrik, Ensemble Intercontemporain, Ensemble Modern, Lucerne Festival Contemporary Orchestra
- debuteerde bij Salzburger Festspiele met Klangforum Wien, waarvan Conductor in Residence 2024-2026
- leidde wereldpremières van Péter Eötvös en Georges Aperghis; dirigeerde afgelopen zomer BBC Orchestra of Wales in BBC Proms
- opera's bij Festival d'Aix-en-Provence (*The Sleeping Thousand* van Adam Maor), Noorse Opera (*Hänsel und Gretel*), Opéra National de Lyon (*Peer Gynt* en *Kát'a Kabanová*), De Nationale Opera in Amsterdam (Saariaho's *Innocence*) en Staatsoper Stuttgart (*Dora* van Bernhard Lang)
- studeerde aan Conservatoire de Musique de Genève en Conservatorio della Svizzera Italiana en bij Péter Eötvös en Matthias Pintscher; masterclasses bij Bernard Haitink en Neeme Järvi
- **EERDER IN DE MATINEE** Hirs *bron*, Ligeti *Vioolconcert*, Poppe *Hirn*, Langgaard/Abrahamsen *Drie stukken uit Gitanjali-hymnen*, Ligeti *Atmosphères* (2023); Dutilleux *Mystère de l'instant*, Wohl *Uncanny valley*, Ives *Hallowe'en*, *The Pond*, *Central Park in the Dark*, Debussy *La mer* (2026)

Kian Soltani | cello

- geboren in Bregenz (Oostenrijk) in een familie van Iraanse musici
- begon op vierjarige leeftijd met cellospelen en werd op zijn twaalfde toegelaten tot de klas van Ivan Monighetti aan de Musik-Akademie Basel
- kreeg in 2014 beurs van Anne-Sophie Mutter Stiftung; volgde verdere opleiding aan Kronberg Academy in Duitsland en aan Musikakademie Liechtenstein
- treedt wereldwijd op met vermaarde orkesten, waaronder Tonhalle-Orchester Zürich, Staatskapelle Berlin, Münchner Philharmoniker, Wiener Symphoniker, Toronto Symphony Orchestra, NHK Symphony Orchestra en Radio Filharmonisch Orkest
- frequent te gast op festivals van o.a. Verbier, Rheingau, Bregenz, Gstaad (Menuhin Festival), Grafenegg en Salzburg

Nicolas Altstaedt | cello

- Duits-Franse cellist; vertolkt als solist, dirigent en artistiek leider repertoire dat reikt van oude tot hedendaagse muziek
- ontving in 2010 Credit Suisse Award, in 2015 Beethovenring Bonn, in 2018 Musikpreis der Stadt Duisburg
- heeft sinds zijn debuut op Lucerne Festival met Wiener Philharmoniker opgetreden met vooraanstaande Europese orkesten opgetreden, met NHK- en Yomiuri Nippon-symfonieorkesten en met orkesten in Australië en die van Washington, Detroit en Seattle en was te gast bij belangrijke festivals
- op historische instrumenten werkte hij met ensembles als Il Giardino Armonico, Orchestre des Champs-Élysées, B'Rock, Academy of Ancient Music, Freiburger Barockorchester en Orkest van de Achttiende Eeuw
- heeft als dirigent nauwe banden met Orchestre Philharmonique de Radio France, Münchener Kammerorchester en Scottish Chamber Orchestra
- in periode 2025-2028 'Artist in Association' bij Tapiola Sinfonietta
- kamermuziek vertolkt hij met o.a. Janine Jansen, Lawrence Power, Maxim Emelyanychev, Jean Rondeau, Thomas Dunford en Quatuor Ébène
- werkte met componisten als Thomas Adès, Jörg Widmann, Fazıl Say en Sofia Goebaidoelina; celloconcert *A Sutured World* van Liza Lim werd in 2024 voor hem geschreven en werd bekroond met Grawemeyer Award 2026

Radio Filharmonisch Orkest

- opgericht in 1945 door Albert van Raalte
- treedt vooral op in omroepseries NTR ZaterdagMatinee en AVROTROS Vrijdagconcert
- chef-dirigent sinds 2019 Karina Canellakis, voorgangers o.a. Paul van Kempen, Bernard Haitink, Jean Fournet, Hans Vonk, Edo de Waart, Jaap van Zweden, Markus Stenz
- vaste gastdirigent sinds 2023 is Stéphane Denève

> radiofilharmonischorkest.nl

eerste viool
Nadia Wijzenbeek
Dimiter Tchernookov
Fred Gaasterland
Roswitha Devrient
Maria del Mar Escarabajal Baadenhuijsen
Alberto Facanha Johnson
Mariska Godwaldt
Hannah Solveig Gramss
Julija Hartig
Masha Iakovleva
Kerstin Kendler
Pamela Kubik
Leonie Mensink
Pedja Milosavljevic
Nika Toskan
Stella Zake

tweede viool
Casper Bleumers
Matthijs van der Wel
Sarah Loerkens
Esther de Bruijn
Filipe Fernandes
Yvonne Hamelink
Julia Kleinsmann
Dana Mihailescu
Renate van Riel
Ulilan Szymanska Pereira
Alexander van den Tol
Nina de Waal

altviool
Frank Brakkee
Francien Schatborn
Huub Beckers
Arjan Wildschut
Marije Helder
Annemijn den Herder
Joao Alvares Abreu
Lotte de Vries
Ewa Wagner
Francesca Wiersma

cello
Michael Stirling
Anton Istomin
Eveline Kraayenhof
Mirjam Bosma
Crit Coenegracht
Anneke Janssen
Ansfried Plat
Jan Bastiaan Neven

contrabas
Andres Vela
Servaas Jessen
Louis van der Mespel
Annika Pigorsch
Jim Schultz
Ella Stenstedt

fluit
Luna Vigni
Susana Lopes Ferreira
Maike Grobbenhaar

hobo
João Miguel Moreira da Silva
Yvonne Wolters
Gerard van Andel

klarinet
Frank van den Brink
Diede Brantjes
Sergio Hamerslag

fagot
Jos Lammerse
Hajime Konoe
Marlene Schwärzler

hoorn
Petra Botma-Zijlstra
Margreet Mulder
Rebecca Grannetia
Gaizka Ciarrusta

trompet
Hans van Loenen
Raymond Rook
Johan Verheij

trombone
Niels Jacobs
Wilco Kamminga
Pelle van Esch

tuba
Bernard Beniers

pauken
Paul Jussen

slagwerk
Hans Zonderop
Mark Haeldermans
Vincent Cox
Esther Doornink
Jennifer Heins

harp
Marianne Smit

toetsinstrument
Stephan Kiefer
Daan Kortekaas

Uitgelicht concert

12 DECEMBER 2026, 14.15 uur

Sibelius & Sohy: Muziek rond WO-1

Radio Filharmonisch Orkest | **Cornelius Meister** dirigent

Lili Boulanger D'un matin de printemps
Charlotte Sohy Eerste symfonie 'Grande Guerre'
Jean Sibelius Vijfde symfonie

Een programma met muziek gecomponeerd tijdens de Eerste Wereldoorlog. Centraal staat de *Symphonie 'Grande Guerre'* van de Franse componiste Charlotte Sohy, geschreven tussen 1914 en 1917 en pas in 2019 herontdekt. Melancholisch en somber, maar ook groots en energiek, getuigt deze symfonie van de ontberingen van de oorlog. Het is stilistisch verwant met muziek van César Franck.

Charlotte Sohy

Lili Boulanger, met negentien jaar de eerste componiste met een Prix de Rome, schrijft in 1918 met *D'un matin de printemps* een opmerkelijk lichtvoetig werk voor iemand die haar vroegtijdige dood voelt naderen.
In 1915 dirigeert Sibelius zijn *Vijfde symfonie*, maar schaaft nog tot in 1919 aan dit werk. Pas dan is hij tevreden over de ordening van de thema's. 'Het is alsof God de Vader mozaïekstukjes van de hemelvloer heeft neergegooid en mij heeft gevraagd ze op de goede plek te leggen.' Deze puzzel heeft hem jaren gekost, maar levert uiteindelijk 'een vitale climax, triomfantelijk', zo stelt hij zelf vast.

Programmering en productie NTR ZaterdagMatinee
ARTISTIEK PROGRAMMEUR Frank Veenstra | CASTING CONSULTANT Christian Carlstedt
PRESENTATIE NTR ZATERDAGMATINEE, NPO KLASSIEK Hans Haffmans
PRODUCTIE Zane Gerenberga, Dominique Slegers, Manon Tuynman, Anita Wijnen
MARKETING & COMMUNICATIE Jorieke de Fretes, Renske Homans, Mary Fan Zandkamp
REDACTIE/VORMGEVING PROGRAMMABOEKJES, INTERNET Philip Leussink | RADIOREDACTIE Myrthe van Dijk | MUZIEKREGIE Ron Ford | HOOFDREDACTIE NTR KLASSIEK Makira Mual
FINANCIËLE ADMINISTRATIE NTR & Stichting Omroep Muziek

Colofon
UITGAVE NTR Klassiek | TEKST Aftab Darvishi, Michel Khalifa
FOTOGRAFIE Marco Borggreve, Mathias Bothor, Mana Jahangard
ART DIRECTION Norbert Croonenberg | DRUK Ten Herkel Grafisch Compleet
© 2026 NTR ZaterdagMatinee, Hilversum